

0-ից 80 տարեկան մարդիկ կան, որոնց
արմիքը ջրով լուացվել է միմիայն մի քանի
ուրթեան ժամանակ, մանուկ հասակում, և
էկ է՝ հոր դժբաղդութիւնն են ունեցել դե-

ես կէս ցաւելով, կէս ծիծաղելով կը պատասխանէր որ նրանք մեծ մասամբ ուսումնական գործունէութեամբ զբաղուելու համար անհրաժեշտ էր մարդիկ իրանց գործունէութեան համար անհրաժեշտ պահանջները չեն կատարում: Անա այս երեւոյթն է պատճառը, որ այսօր վարձարարի շրջանում ամէն տան մէջ կը տեսնէք հիւանդոտ ու դպրակցած դէմքեր, որոնք չեն համապատասխանում և հակառակ են սոցիալական գիշերին, ձուր քաղաքականութեանը ու առողջարար կրթական: Սա. վարդապետ:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՒՐՄԵՐ ԶԱՄԱՆԱԿՈՒՐՆԵՐԻ ԶԱՄԱՐ

Որչափ թանգ և անգնահատելի է մատուցած ծախսերը կրթական ժողովրդի լուսաւորութեան համար, նոյնչափ կարեւոր է անհրաժեշտ է երկու սեռի հասակակիցները կրթութիւնը: Գրադէտ մարդը կարող է գիրք, լրագրի կարգաւ, քիչ-քիչ հասկանալ, դարձանալ, բայց ինչ անի անգրագետը: Նրան հարկաւոր է սովորել նախագրագետութեան: Մեր ժողովուրդը դեռ եւ լուսաւոր է, և անգրագետների թիւը հասնում է պատկառելի չափերի:

Արդ ինչպէս վարձարար մանրէի այդ խոշոր գնահատածի հետ, թողնենք, որ անգրագետները մինչև մահ մնան այդպէս ապգետ, թէ ուսումնական շրջանը: Այո, ի հարկէ, կրթելի հասարակը է: Պէտք է աշխատենք, որչափ հարկաւոր է, լուսաւորութիւն տարածել այդ խաւը: դասակարգել մէջ և ամէն ջանք ու ճիշդ թափել, որ անգրագետները վերանայ հայկական կեանքին:

Անգրագետներին կրթութիւն տալու համար անհրաժեշտ է կազմակերպել երեկոյան կուրսեր երկու սեռի հասակակիցների համար գիշերուում և քաղաքներում երեկոյան ժամը 6-ից մինչև 8-ը: Կուրսերում պէտք է աւանդուի մարինու լիզու, ուսուցչական զուգ, վրաց կամ թուրքաց լիզու, թատերականութիւն, քաղաքականութիւն, աշխարհագրութիւն, պատմութիւն: տարրական դպրոցների ծրագրով:

Անգրագետ հասակակիցներին կրթելու համար գործելու ունեն հայկական օրհանգիստը, լրագրի, բայց այդպէս անցնում են լոկ գրագիտութիւն, մինչդեռ երեկոյան կուրսերում սովորում են քաղաքագետ աւարականը: Ուսումնական շրջանը լինելով ամենօրեայ տալիս է աւելի լաւ արդիւնք, քան թէ կիրաւորեալ դպրոցներում:

1903 թ. Ղուբայի շինողները Ղուբայի պետական դպրոցում կազմակերպեցին երեկոյան կուրսեր հասակակից թուրքերի համար: Եւ ուրիշութեամբ տեսնում էին, որ ամէն օր երեկոյան թուրքերը մեծ է փոքր զբոսը կենսականին առած շտապում էին դպրոց ուսումնական:

Մենք հայերն էլ պէտք է գործենք այս ուղղութեամբ: Տարաբաղադար մինչև այսօր հասակակիցների կրթութեան համար ըստ ինչ բան ենք չենք: Գաւառներում բացառութեամբ կը կրթուին և կրթութեանը հայր դպրոցներ, դպրարան-ընթերցարաններ, թատրոն, երեկոյան, ժողովրդական ընթերցարաններ և դաստիարակութիւն: ընդհանրապէս այդպիսիները վաղու են անհրաժեշտ:

1906 թ. եւ առաջ ուսուցիչ է Ալեքսի հայոց դպրոցում: Եւ Ե. Տէր-Նիկողոսյանը նույնը ստեղծեց հանգուցեալ առաջնորդ Սաթուհեանին, խնդրելով թոյլ տալ մեզ կազմակերպել երեկոյան կուրսեր հասակակիցների համար Սիւնիայի հայոց դպրոցում: Հնչողութեամբ մեծ համակրանքով վերաբերվեց մեր մտադրութեանը: Եւ անհրաժեշտ էր դրանք անհրաժեշտ պատճառով հնարաւոր չը գտաւ թոյլատրել:

Այդ ոտով անցնել կամ անձերի տակ թրջվել: Սա կատարեալ խաղաղութեան է: Նման մարտիկները նոր իսկ անհաշու թուրքերի փետ կարող են:

Տարիներ շարունակ տեղի ունեցած մղու լակուցները, միջկացութեանը անգոր են հեռացնելու գիշերային հիւանդի գլխից դաւաճեցնելու, դաժնեցնելու, որոնց սխալագործութեանները առաւելական չափերի են հասնում:

Եւ նոյն միջնադարեան համոզումն է իշխում գիշերում, ուժգին է ասպարէզը, հարաւոր խաղը և թափայի ձեռքին խաղաղի գիշերը:

Կարելի կեղծեցները բրտացրել, քաղաքներ են գիշերացու հաւ, նա ստորակ է գիշերական տանուակեր, գրադրի և դատարար, որոնց խաղը օրէնք է և աստուածային պատգամ:

Այդ ժամկոյ այն պատճառով, այն հաստատութեանը, որ չունի գիշեր, ոչ ոքի մտքով չէ անցնում: օրինակ՝ ինչպէս քիչ վերև շեշտեցինք՝ մի լողարան-քաղաքի, ինչ մեծ դուռն է հարկաւոր, ոչինչ, սակայն 1000 տարե թաղկացած գիշեր գիշեր է դառնից: Մի օրէն ընկերութիւն՝ բարեգործական, տեղական, շտեմարան, պատուական կառուցել, դեղատան և այլն և այլն, այդ բոլորը մարդու հարկաւոր են և անհրաժեշտ, սակայն մեր գիշերը չեն աշխատում ունենալ:

Եթէ մենք ունենում ենք մի տարե հատ ոչխար կամ այծ, նրանց պահպանութեան համար մի պահպան հովիւ ենք վարձում, սակայն 1000 տան ապրող 5-6 հարաւ չունենք գիշեր և կենք պահպանող, հիւանդ:

Սպասեցէք, գրում էր սրբազանը, —անցնի զինուորական գրութիւնը, ժողովուրդը խաղաղվել, որպէսզի գրեցը, վառեղի չեն թաղվել, և եւ ուրիշութեամբ թոյլ կը տաւ:

Այժմ խաղաղութիւն է տիրում, ուստի անհրաժեշտ է ձեռնամուխ լինել գործին, կազմակերպելով գիշերում և քաղաքներում երեկոյան կուրսեր հասակակիցների համար վերոյիշեալ ուղղութեամբ: Այդ կուրսերը պէտք է կազմակերպվեն հայոց դպրոցներում և կառավարութեան կողմից արգելի չեն հանդիպել: Կուրսերում պէտք է սովորեցնենք զաւակական ինտելիգենտներ՝ բժիշկ, քահանայ, ուսուցիչ, ծառայողներ:

Ծանկալի է, որ մեր գաւառական ինտելիգենցիան ուղղութեամբ զարմէն այս հարցի վրա և իրականացնէ հայկական խաւար կենդանութիւն: Ե. Գ. Գրիգորեան Նաւթխարի վարձ:

ՆԱԽԱԿԵՐ ԵՄԻՌԱՅԻՆԱՐԶԻՑ

Տարիներ առաջ, երբ Բագրատ ընդհանրապէս և Սև-Քաղաքը մասնաւորապէս իր դարգումն ամենաբարձր աստիճանին էր հասած, երբ Սև-Քաղաքը հարիւրաւոր գործարաններէ բարձրանում էին ծխի սև ըրտաները և ծածկում մեծ, ամբողջով երկնակամար, երբ արտադրող հաւաքում ինտելիգենցիան գործունէութեան վրա զարգացնում տարած իր ապտո ժամերը գործարանում էր տեղեւ և կենսաբանական բանաւորութեան դարգացում գործին, նախարարները անհրաժեշտ էր հիմք դրեց Սև-Քաղաքում «Ժողովրդական Լսարան» հիմնադրութեանը իր թատրոնական դահլիճով և զբաղարան-ընթերցարանով:

Տարիներ ընթացածու՝ այդ լսարանը բանաւորութեան ապտո ժամերի ժամանցի տեղ էր ծառայում և դէպք իրան էր դրաւ: Բանաւորների անթիւ խմբի՝ հետո պահելով նրանց Սև-Քաղաքի անթիւ անհամար գիշերների անարդարականացնող մըթնադարից:

Բանաւորների համակարգում արեւմտ մեծ էր դեպի ժողովրդական Լսարանը, նրանք այնպիսի մեծ քանակութեամբ էին յաճախում արտադրող ներկայացուցիչներին ու զաւակական ինտելիգենցիան: Երբ ժողովրդական Լսարանի պատերը արեւ չէին կարողանում տեղաւորել իրանց մէջ բոլոր ցանկացողներին, և կարել էր դադարում դաշինքը անել և մեծացնելու:

Եւ ահա զգալով կարելիք բաւարարութեան տալու համար՝ նախարարները անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Կարճ ժամանակամիջոցում կառուցվում է մի յարմարաւոր դահլիճ իր մեծ, ճիշդ բեմով, որի նմանը այն ժամանակ ինչպէս ոչ մի թատրոն չուներ: Դասանակ հայտարար են ծախվում բեմի, դեղերի, ինտելիգենցիան և կանաւորութեան համար, կազմակերպվում են հայոց, ուսուցչական և մարտական սերող-ներ խմբեր, որոնք պարբերաբար ժողովրդական ներկայացուցիչներ են տալիս ստանալով նախարարները: խմբերը ընդհանրապէս:

Արեւմտեան, ժողովրդական Տան կառուցվում էր անկողնային ժողովրդական հիմնադրների վրա դնելու համար նախարարները անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Գրութեան դէպքում բեմակալու օրէն միջոցով Սա կառուցվել ինտելիգենցիան մէջ է: Մեզ կառուցելու, թէ համեմատ ձեռք այդ ասանները մէկը իրազեկեցինք: Եւ անհրաժեշտ էր անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Գրութեան դէպքում բեմակալու օրէն միջոցով Սա կառուցվել ինտելիգենցիան մէջ է: Մեզ կառուցելու, թէ համեմատ ձեռք այդ ասանները մէկը իրազեկեցինք: Եւ անհրաժեշտ էր անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Գրութեան դէպքում բեմակալու օրէն միջոցով Սա կառուցվել ինտելիգենցիան մէջ է: Մեզ կառուցելու, թէ համեմատ ձեռք այդ ասանները մէկը իրազեկեցինք: Եւ անհրաժեշտ էր անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Գրութեան դէպքում բեմակալու օրէն միջոցով Սա կառուցվել ինտելիգենցիան մէջ է: Մեզ կառուցելու, թէ համեմատ ձեռք այդ ասանները մէկը իրազեկեցինք: Եւ անհրաժեշտ էր անհրաժեշտ էր հիմք դրեց «Ժողովրդական Տան կառուցմանը»:

Լոյս, լոյս և լոյս:

Սպասեցարեան

Եւ մի քանի տարվա մէջ ժողովրդական Տանը մի այնպիսի բարձրութեան է հասնում, որ իր վրա է գրաւում ամբողջ Բագրատ հասարակութեան ուղղութիւնը: Անցնում են տարիներ:

1905—1906 թվականների պատմագրական շարժման հետևած ընթացիկայի տարիները իրանց ազդեցութեան են ունենում նաև ժողովրդական տան գործունէութեան վրա: Կամենայով վրէժ լուծել քանկութիւնին, որը ապտուցեց օրերին շատ նեղութիւններ էր պատճառել նախարարներու ընդդէմ խորհրդին, նա սկսում է կառուցվում շատ ժողովրդական Տան գործունէութեան, մինչև որ վերջապէս դարձնում է նրան մի սովորական, մասնաւոր թատրոն, որը վարձով (պէտք է ասել զաւակական մեծ) էր տրվում ցանկացողներին:

Ժողովրդական Տանը վերափոխվեց մի աւետարանական հիմնադրութեան:

Ժողովրդի անուանով և ժողովրդի համար հիմնված հիմնադրութիւնը դարձաւ նորի ժողովրդի շահագործելու ասպարէզ, որտեղ մասնաւոր մարդիկ ու խմբեր սկսեցին իրանց զբաղմունքի համար ներկայացուցիչներ տալ, և նախկին ժողովրդական Տան միայն անունն էր մնացել:

Գիշերային նպատակներով հիմնված այդ հիմնադրութիւնը այժմ իր անփոփոխական օրերն է անց կացնում:

Եւ այժմ, երբ արդէն թատրոնական սեզոն սկսվելու օրերն են, երբ ամէն տեղ արդէն պատրաստութիւններ են տեսնելու սեզոնները սկսելու, ոչ ոքի դեռ յայտնի չէ, թէ ժողովրդական Տանը վերափոխված է արդեւ թէ ոչ և ինչ պայմաններով:

Ինչ է մասնաւոր արդեւ նախարարներու ընդդէմ խորհրդի վարչութիւնը ժողովրդական Տան մասին, վերափոխվելու են արդեւ այնպիսի ժողովրդական ներկայացուցիչներ թէ ոչ, և ինչ պայմաններ են տեղի ունենում այնպիսի տարիները գործող խմբերի համար:

Զափազանց ցաւել կը լինէր, եթէ ժողովրդական Տանը, Սև-Քաղաքի բանաւորութեան այդ միակ դուռնութեան տեղը, վերջ տար իր գոյութեանը և այդպիսով ապտո ասպարէզ տար իւրաքանչիւր քաղաքական պայքար գիշերների, որոնք իրանց քանակները լայն բաց արած՝ պառնուն են վերջնականապէս կանգնու ապտո ու մոռացած բանաւորութեանը:

Վ. Թումանյան

ԻՆՁԻ ՄԱՍԻՆ ԵՆԻ ՄՍԱՅԵԼՈՒ

Կարսի հասարակութիւնը, որի մեծագոյն մասը բաղկացած է հայերից, ներկայացուցում է մի խնդր ու կարծիք թէ հասարակական ընդդէմ չունեցող մի մասնաւոր Այստեղ չը կար երկուստեքութիւն կրակոտ ու Լուսնաւոր գործունէութեանը, չը կար նախաձեռնութեանը օգնել, չը կան ինտելիգենցիան, որոնք այլ նրանց փոխարենը թաղաւորում են նոյն ու յետաձգող աշխարհաշինչացներ ու կալիւն Եգիպտոս:

Ներկայումս Կարսում գտնվում են բաւական թիւով ուսուցիչներ և ուսանողներ: Վերջիններս Թուրքաստանի համարեա բոլոր համալսարաններէ ու բարձրագոյն դպրոցներից են, դիւտութեան բոլոր ճիւղերին պատկանող: Չէ որ Կարսը իր շրջակայքով ներկայացնում է մի շրջան, ուր աշխատելու մէջ կարել է զգացվում: Բայց տեղիս ինտելիգենցիա տարբեր այդ հարցերով զբաղվելու ժամանակ չունի: Սրանով եւ, ի հարկէ, բոլորիս չեն ուղարկվում իրաւագործ լինելու տեղիս ինտելիգենցիաներին, այլ՝ նախաձեռնողներ նրանց բարեի համարին՝ ցանկանում են, որ նրանք կանգնած լինեն իրանց կոչման բարձրութեան վրա:

Կարելի հասարակութիւնը, գլխաւորապէս վաճառական քաղաքաբնակ, սակայն հաւաքացու զուգութեան է կազմել դաստիարակութիւնների, ներկայացուցիչների մասին, որոնք, նրա կարծեքով և խօսքերի հիման վրա, ներկայացնում են բոլորովին աղաւաղված կերպով:

Օրինակ, տեղիս մի քանի վաճառականներ կարծեքով՝ ներկայացուցիչներ ու դաստիարակութիւններ ոչ մի առումին հետաքրքրութիւն չեն ներկայացնում ժողովրդի համար, և որ աւելի մեծ օգուտ կը առանայ հասարակութիւնը, եթէ այդ դաստիարակութիւնները տեղի ունենան իրանց շրջանին հետեւ:

Եւ ահա այս բոլորի հետեւինք է՝ 1) զարգացման գործը անհամաձայնելի վիճակի, որ անհասարակ հայ իրականութեան մէջ ամենապատշաճ ինտելիգենցիան է: 2) բանակային գործերը սաստիկ քառաւ խառնաբաղման գործիւն մէջ են: 3) Կարսի հասարակութիւնը ընթերցանութեան համար զբաղարանում գրեթե չունի, որովհետեւ մինչև այժմ ընդհանրապէս այդ վրա դարձել զբոսի վրա — և մասնաւորապէս հայկական բաժնի վրա — ուղղվում ուղղութիւն չէ դարձել (եթէ չը հաշուէք հատ ու կտոր պատասխանող գրքերը): 4) քաղաքական խաղաղութեան տեսակետից իր տան անհաշու պայմաններում է ապրում: 5) չոք է ու չի ակաւորութիւն, որը քրքրեալական ցաւ է տեղիս համար: Բարձր շրի կարծիք են, իսկ ինչ է մասնաւոր արդեւ քաղաքականութիւնը այդ կենսական անհաշու:

Ինքն ինքի մասին: Եթէ նա չէ զգում այդ պահանջը: 6) Եւ ի մեծ դրաման բաւորի, այսօր Կարսում կայ մի կիսաշին հիշողի, որը դեռ եթէ պարզեց աւել է անդ ձեռք կանգնում է, շնորհիւ տեղի ունեցած կամայականութեան՝ եկեղեցու շինութիւնը գրեթե 7 տարի էլ այդպէս մնալ, այն ինչ շինութիւնը կարող էր շուտ աւարտվել, եթէ տեղիս մի քանի աչքի ընկնող հարուստ վաճառականներ վերցնէին այդ գործը իրանց վրա: համարելով որպէս բարոյական պարտականութիւն: Իսկ եթէ եկեղեցու շինութեան կէսը գոյութիւն ունի, դա էլ պիտի վերադրել միմիայն մի քանի անձանց հաւաքած հանգանակութեան: Անընդոտ այդպիսի երեւոյթները տգիտութեան արդեւք են: Այստեղ գոյութիւն չունի ինչպէս վերել լիցեցիք, կարգին գրեթե ինքնաբերական և ոչ էլ ժողովրդական տուն, որտեղ կարելի լինէր սովորել մասաւորապէս, կենսաբ. կարծես գոյութիւն չունի կարսում:

Մինչդեռ Կարսի հասարակութիւնը կարող է և հնարաւորութիւն ունի զարգացնել բանաւոր, կարգին գրեթե ինքնաբերական քաղաքի մարտնչական և շրի մասին հոգալ և եկեղեցին շինել: Կարելի է ինտելիգենցիա աւելի ապրելով է, քան նրա հարեան քաղաքները: Այդպիսի անտարբերութիւն դէպքի հասարակական գործերը՝ միանգամայն անհրաժեշտ է ու դաստիարակել:

Թող ինչն իրան, կարողանալ յարմարեցնել իր «սար» բոլոր հասարակական պահանջներին, ահա թէ որոնց շնորհիւ մենք կարող ենք կենսել մէջ հասնել այն բոլոր ներկայական և հոգեկան բարեկեցութեան, որին այնպիսի խիտ ձգտում ենք: Բայց մանաւանդ բարեկեցիկ կան և հասարակական բարեկեցիկ, որոնցից կախված է կենսաբ. և գոյքը ապահովութիւնը, որովհետեւ հասարակական բարեկեց. ամենաբարձրագոյն օրէնքն է՝ solus publica—suprema lex. Ահա թէ ինչի մասին ենք մտածելու:

Երեւոյն իւր:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստոսի 23-ին պալատում Կոլլապի Փոխարքայ Կոմ Ի. Բ. Վորոնցով-Գալցովի նախագահութեամբ կայացաւ խորհրդակցութիւն թիֆլիսում Հայրենական պատերազմի յօդակարգման օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան ծրագրեր կազմելու համար: Խորհրդակցութեանը մասնակցում էին Փոխարքայի զինւորական մասի օգնական ինֆանտրիայի գնդապետ Լ. Պ. Շառալով, կոլլակցիական զինւորական շրջանի շտաբի կառավարիչ գեներալ-լեյտենանտ Գ. Ե. Բերեզնան, Կոմս Գառն Գառն-Մարտի Զիլով, քաղաքապետի պաշտօնակատար Լ. Ս. Արդուսեան-Ներկայաբարձր, ոստիկանապետ Գրապիտ Զախիլին, Կրասնայի եկեղեցիի ներկայացուցիչը և այլն:

Օգոստոսի 21-ին տեղի ունեցաւ քաղաքային տարրական դպրոցների ուսումնական խորհրդի խորհրդակցութիւն և վարչութեան անդամների խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի համար ժողովրդական Տանը քաղաքային դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների ներկայութեամբ Յօդակարգի օրը, օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից զոհացողական մաղթանք կատարել Ներկայական հասարակական խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի համար ժողովրդական Տանը քաղաքային դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների ներկայութեամբ Յօդակարգի օրը, օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից զոհացողական մաղթանք կատարել Ներկայական հասարակական խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի համար ժողովրդական Տանը քաղաքային դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների ներկայութեամբ Յօդակարգի օրը, օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից զոհացողական մաղթանք կատարել Ներկայական հասարակական խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի համար ժողովրդական Տանը քաղաքային դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների ներկայութեամբ Յօդակարգի օրը, օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից զոհացողական մաղթանք կատարել Ներկայական հասարակական խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի համար ժողովրդական Տանը քաղաքային դպրոցների ուսուցիչների և աշակերտների ներկայութեամբ Յօդակարգի օրը, օգոստոսի 26-ին, առաւօտեան ժամը 8-ից զոհացողական մաղթանք կատարել Ներկայական հասարակական խորհրդակցութիւնը Հայրենական պատերազմի օժանդակութեամբ անհաւատարմութեան կարգը սահմանելու համար: Կանգնած է օգոստոսի 23-ին երեկոյան հիւանդանոցում կատարել Ալեքսանդր Ի Կարսի

կու ընկերութիւնը վարչական նպատակով վերջիններս վարչական տեղ ընդունելով սկսում են գնդակահարել: Ապա անցնում է մէկէն որից յետոյ գնդակահարութիւնը սկսում է երկու կողմից: Եւ անա այդ անկող խաղը վերջանում է սոսկալի դրամայով—20 հոգի տղամարդ միայն ունեցող գնդը (նորմալ էլ կին) այդ օրնասական որոտըղծիւնան մէջ առեց 5 պայման և 2 հոգի էլ ծանր վերաւորված:

ԳԻՏՈՒԿ., ԳՐԱԳԱՆ. ԳԵՂԱՍԻ.

ԳԻՏԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կէս ուղեղով մարդ—Մի շվեդացի վերաբայ շորերս հանելով իր յաճախողի ուղեղի կէտը՝ նախապէս ամբողջական վերաբուժութեան փառքը, որ դեռ ոչ չառ վայր, ունիով պարտւած մայր-շնչեղակէ չառ նմանում:

Անգամահամար զինուոր Բոլովիկստը զօրաւորներ ժամանակ, պատահական զնայ-կէց զինում վերջ ստացաւ վերաբուժները վճանքին զանգը սղոցել և ուղեղի վնասված մասը հանել:

Անգամահամար զինուոր կերպով անցաւ և հինգ շաբաթից հիւանդը կատարելապէս ապաքինելով զինուորների շաբաթը մտաւ Բայց շրջապատողները խելիչ նկատեցին որ Բոլովիկստը մտաւ որոշ ընդունակութիւններ կորցրել է: Այսպէս, նա չէր կարողանում թեւեր ու տառերը ընկել, և բոլորովին ոչ բերել ոչ կարգաւ թիւիչները վճանքին իրանց յաճախողին վերաւորվել: Նրանք շաբաթը աշտոնութեամբ պահպանեցին: Ինչո՞ւ շաբաթից նա իր գրեւ-կարգաւ ընդունակութիւնը վերադարձաւ: Ծառայողները վերջացնելով Բոլովիկստը վերադարձաւ հայրենիք և տնտեսութեան հոգսերին նուիրվեց:

Մի գիտական հիմնադրութիւն հետաքրքրւեց նրանով և տարեկան 475 ր. թոշակ կապեց, այն պայմանով միայն որ նա գիտական փորձերին ներկայ լինի: Բոլովիկստն իր կէս ուղեղով զոհ և երջանիկ ապրում է:

— Լող ստող կղզիներ—Նիւ-Համբրոն (Անգլիա) Սաղաթիւ լճի եզերքի բնակիչները յուսահատուել են: Ընտելեան հետաքրքրական երեւոյթներից մին չքանում է այնտեղ, որը զբաղում էր դէպի իրան հազարաւոր ստորերներ: Խոնքը (լճի վրայ) զանազանութեամբ լող տուող կղզու մասին է: Փոթորիկը զբաղում չորս մասի վերածնց, որոնցից երեքը ամի հետ միացան, չորրորդին էլ նոյն վրձնի է սպասում: Տեղացի ծերունիներն այդ կղզու զոյանալը շատ լաւ են յիշում: Աղբուրը շրէ երեխան իրար վրայ զեղվեց ջրային ըտյանի մի գանգալում: Յետոյ երեքս եկան մամուռները, իսկ քա-մին բերեց առաջ և սերմեր Այժմ կղզին ծածկված է թփուտներով:

Այստեղ տեղին է յիշել, որ 1892 թ.ին՝ նման լող տուող կղզի, միայն աւելի մեծ չափերով (շուրջ) երեք քառակուսի կիւռ (մետր) տարեք զանգ և զեղել էին Առաջին տեան ուղիւնստում, Հայֆաուրեմում: Նա ծածկված էր փաթեմը բուսականութեամբ, նրանում զանգած ծառերը տասնեակ մետր բարձրութիւն ունէին: Առաջին անգամ նր-կատեցին նրան հիւսիսային լայնութեան 39° և արևմտեան երկայնութեան 65° ստորեանի տակ (Չրիվիլիցի), այսինքն Բուրմուդեան կղզիներից հիւսիս արևելք, իսկ Դիւալար Բուրմուդե զէպի արևմուտք: Երեք շաբաթից յետոյ նոյն կղզուն հան-դեպեցին հիւսիսային լայնութեան 41° և արևմտեան երկայնութեան 57° ստորեանի տակ: Վերջին անգամ նրան տեսան հիւսիսային լայնութեան 45° և արևմտեան երկայնութեան 42° ստորեանի տակ: Աղբուրն կղզիներից զէպի հիւսիս-արևելք:

ՆԱՄՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 21 օգոստոսի
Երէկ, ամիս 20-ին, մայր Վրաստանի և Իմերէթի հայոց կենսաստորիայի գիտնա-տանը տնայալու գիւղացի մի քանի տա-ներիս ծննդեան վկայականները, որոնց ա-ռիթով 14 օր առաջ դիմում էր եղած Դի-ւիլիսից:

Առաջին անգամ էր որ զբաղողութիւն ունէի այնտեղ գնալու: Դուրսը՝ պատերի տակ ըստմաթիւ մարդիկ օրեք էին համ-րում զործի վախճանին սպանելով: Մտայ ներս շաբաթի մէկին՝ ցոյց տուեց զիմացի զբաղելին, սա՛ միւս սենեակի, այնտեղից՝ կրկին առաջին սենեակի, որտեղ մի երկու-սեղանից ինձ զրկեց ռազ անելով՝ ուղար-կեցին սպիտակազգեստ մի հաստ զբաղի մօտ Դիմեցի: Ոչ մի պատահական Կրկինցի ինիքի՝ զարձալ լուծիւն:

Ի վերջոյ զարկեց որոտաց ծառային.
— Դու տար սրան այստեղից:
— Դու...
— Դու տար սրան, առում եմ...
Ձր զիտի՛ խղճում թէ զարմանաւ: Ճնացի ապշած:

— Դուրս, դուրս իսկին, դուրս...
Հարցում եմ ինչեւ: Այ մի պատահական և բացատրութիւն:

Ապա զգալով, որ ծառան, երկի, վաղա-նով մի ուսուցիչ, արժեք, որ կոնսուս-րէյայի զբաղել կամ քարտուղարն ուղ-զարմէր իրաւաւ:

Հրաւիրելով հայ ըսնիմաց հասարակու-թեան ուղարկութիւնն այս անանակ վար-մունքի վրայ, թէ և գիւղական մի զուգած վարժապետ, իրաւունք եմ համարում պա-տիւ պահանջել նոյն կոնսուսորիայ վար-չութիւնից, եթէ իրապէս գոյութիւն ունի նա:

Ա. Կոնիւնսան

Բաղլէսարայ, 12 օգոստոս

Մի քանի հարիւր տարի առաջ, երբ դեռ Լըիւի թերակղզին կը գտնուէր թաթար-ներու գերիշխանութեան ներքոյ, Բաղլէսա-րայի մէջ կապրէին հոգի մօտ 400 ընտանիք հայեր, որոնք ունէին իրենց մասնաւոր ե-կեղեցիքն՝ ս. Աստուածածին անունով: Աս-կան երբ Լըիւի անցաւ ռուսաց կառավա-րութեան, Բաղլէսարայի հայերը զաղթե-նա իրաւաստանի գաղափար կողմեր և մա-նաւորաբար Նոր-Նախիջևան և միայն 8—10 ընտանիք հայեր այժմ կը գտնուին, որոնք կը բնակին քաղաքէս մէկ-երկու ժամ հե-ռուութեան վրայ այդինքն մէջ:

Եկեղեցին միայն ունի երկու գնեստին հոգ, որմէ բնաւ չի օգտուել մինչև այժմ, չնայելով որ տուրքը տարուէ-տարի կը վճարուի: Խարին միայն մի անգամ՝ Յովա-կիմ Անայի տնի առթիւ կը բացուէ և պատարագ կը մատուցուի, և սեփական քա-հարայ չունենալուն համար՝ Շապուորիայի քահանայ կուգայ:

Ինչպէս վերը ըսինք, 8—10 տուն ծխա-կանները քաղաքէն հեռու կապրէին: Այդ պատճառաւ ալ եկեղեցիին երէցփոխ կար-գուած էր Նիկիտայ Պորոսիան Պալաճանց, որ 25 տարե շարունակ վարած էր երէց-փոխի պաշտօնը մինչև 1911 թ. հոկտեմբեր 14-ը: Երբ յիշեալ քաղաքէն 8 վերտու հե-ռուութեան վրայ գտնուած իր սեփական պարտէզին մէջ յանկարծամեծ եղաւ, որոն թաղման արարողութիւնէն վերջ, երբ ամ-բողջ ծխականներու հաւաքում էին հան-գուցեալին տանը, և որովհետեւ եւ եկեղեցիի բակին մէջ գտնուած տանը կապրէ վարձ-քով, ապաքալ պատասխանատուութիւնէ վերջ մնալու համար, առաջարկեց ծխա-կաններուն, օրպէս զի երթան եկեղեցիին ա-նօթները, եթէ կայ, նաև մատնանալ քաջէ անցնել: Սակայն զործի ժամանակ լրջալու, մերժեցին քալ և ինձ առաջարկեցին, որ-պէս զի առժամանակեայ կեցողով, իբրև ե-րէցփոխ, ստանձնել եկեղեցու հոգը մինչ ցնոր կարգադրութիւն:

Միակնական պնդումն վրայ իրաւ, ես ստանձնեցի այդ պաշտօնը, սակայն երե-ղեցույ զբաղողին բնային հանգիսեղալ երէցփոխի ժառանգորդները դեռ մինչև օրս ալ ինձ չեն յանձնած, այլ կը պահեն իրենց քով: Ուստի և բնականաբար չեմ կը-րար գիտնալ, թէ զբաղարկել մէջ զբաղ կայ թէ ոչ:

Դալով մտտաններու մասին, հանգուցեալ երէցփոխի օրուայ մատնաները չկան, իսկ իր նախորդներուն դեռ կը մնան: Եւ պատճառայի ծխալէր քահանայ տե-ր-Սարգիս Երեմիայանց, յոր ի պահանջել հարկին Բաղլէսարայ կուգար, Եւ պատ-ճառայի ծխականներու հետ անհամաձայնու-թիւն ունենալուն համար հեռացաւ: Այնտե-ղէն և Սեփաստայի ալ տեղ եկեղեցի կա-ռուցուած ըլլալով ու քահանայ չունենա-լուն համար՝ հոն գնաց և երեք տարի պաշ-տօն վարեց և Բաղլէսարային տակի մօտիկ գտնուելուն համար զարձալ յիշեալ քա-հանայ կայեցիքի տեղաւոր եկեղեցին Սոտ երկու ամիս առաջ, Բնասարայի առաջնոր-դարանի հրամանաւ, և Երեմիայանցը պաշ-տօնէ զարեցուցեալ ծերութեան պատճա-ռաւ և Սեփաստայի ծխալէր անուանեցաւ տե-ր-Ստեփանոս Իսկէնդերեան, որու ընտ-րութիւնն մի քանի օր վերջ՝ Սեփաստայի ե-րէցփոխ տեղը Գրիգոր Գեորգեանցէ յունիս 26 թիւ նամակ մը կը ստանամ, որ-ով կը տեղեկացուի հ. Իսկէնդերեանի Սեփաստայի ծխալէր քահանայ կարգու-թիւն, անկողնով որ մօտ օրերս Բաղլէսա-րայ պիտի գայ և ծխական ժողով կազմե-լով նոր երէցփոխ ընտրել և եկեղեցիին զբ-րծեր կարգադրել: Եթէ որեւ հրամանաւ այդ ինձ յայտնի չէ:

Յուլիս 10-ին ես Բնասարայի առաջնոր-դարանին նամակ գրեցի և պարզեցի տեղ-այս աղաչելի գործերուն անկարգաւորն վի-ճակը խնդրելով ընդ փոխ կարգադրու-թիւն Յետոյ կը հասկնամ, որ առաջնոր-դարանին գրուած նամակին պատասխանը գրուած է Սիմֆերոպոլի հայ Երուսաղեմ քա-հանային՝ 23 յուլիս նամակով մը, զորեւրու կարգադրութիւնը յիշեալին յանձնուելով:

Յուլիս 25-ին յիշեալ հ. Իսկէնդերեանը տեղայն երէցփոխ տեղը Գրիգոր Գեոր-գեանցի և մէկ հատ հոգաբարձուի հետ տեղա եկաւ և առաջարկեց, որպէս զի եւ կեղեցին բանամ, և երբ անոնք եկեղեցի մտան և սկսան մանրակրկիտ խուզարկու-թեան մը, եկողները մի քանի կտոր հնու-թիւններ հաւաքելով անոնքները արձա-նագրեցին, ըսելով թէ առաջնորդարան պիտի զրկեն, իսկ քահանայի զբաղման մասնաւոր մը (արձաթիւ) քահանայ զբաղմանը, ըսե-լով թէ զայիւր մարքիւս, յետոյ մատնաները կը կապեցին, և երբ հարցուց թէ ուր կը տանին, պատասխանեցին, որ պիտի երթան այդինքն ծխական ժողով գումարին, նոր երէցփոխ ընտրել: Քիսկ մատնաները մեզ պէտք եմա՛ն ալ հարցանում, թէ որեւ հրա-մանաւ այդ գործին կը ձեռնարկեն, պա-տասխանելով, թէ առաջնորդարանին ըն ալ հաւատարմով յիշեալներու խօսքին՝ Յուլի տուի, որ աստիւս: Բայց յետոյ, խորհելով որ եթէ իսկական ծխական ժողով պիտի գո-ւարձեն, չէ որ ես ալ մի ծխական եմ, ինձ ինչեւ մի բան չընել: Ուստի կապեցի իմ օր-տար մէջ մի խաղ կայ, անմիջապէս փո-թացի այդինքն և զանոնք գտալ նախ-կին երէցփոխի ժառանգորդներուն տանը, որ ինձ ըրած խաղով յաղթած էին կիբեր կորցել: Բայց յետոյ, երբ ծխականներն մի քանի հաւաքուցեան և պահանջեցին ա-ռաջնորդարանի հրամանը, քահանայ անոնց կարծիքու պատասխանեց, թէ Սեփաստայի թողուցած է Սեփաստայի կողմուած պա-տասխանեցին, որ զինք իբրև քահանայ չեն ճանչար: Խնդրեց այդ զրուիւնան մէջ ձգե-լով վերադարձալ քաղաք: Մի քանի օր վերջ ոտուները «Ք. Յ.» թիւերի թէ 187-ի մէջ լոյս տեսաւ մի յորդանա, որ կը դա-նար Բաղլէսարայի եկեղեցույ շուրջ և ուր

ըսուած է, թէ ես ինքնապէս տեղ դար-ձած եմ եկեղեցույ և զոյգերէն շատ պա-հանքեր կան ու որպէս թէ ես ծառայող եմ եղած և զինքն չեմ ուզած թող տալ եկեղե-ցին: Վերջապէս գեռ ուրիշ կարգ մը արե-րցիկ բաներ, որ միայն յօդուածադրին յայտնի է: Այստեղ ցաւալի մի կէտ կայ, քանի որ մենք ունինք մեր սեփական մա-մուլը, մեր մարքին ինքուով, ինչ զան-կողնուած դիմեց օտար մամուլիս իսկ քա-լով իմ մէկ տարուայ իբրև երէցփոխ ծառայութեանս, այդ կէտը կը յանձնեմ տեղ-այս ծխականներու ուղարկութեան և քնա-դատութեան:

Ժամանակաւոր երէցփոխ՝ Սուքիսա Դ. Թօփալան

ՕՐԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՆՆԵՐ

— Երբորը Պետական Դուռայի ար-ձակման մասին ուղարկ կը հրատա-րակուի օգոստոսի 30-ին, իսկ 4-րդ Դուռայի բացումը տեղի կունենայ նո-յն օրերի 15-ին:

— Ներքին գործերի մինիստրութիւ-նը բանտարանային կուրիաների ընտրու-թեան առիթով նահանգապետներին շրջաբերական ուղարկեց: Շրջաբերա-կանում տեղական իշխանութիւնների ուղարկութիւնն է դարձվում այն բա-նի վրայ, որ բանտները մշտապէս ընտրում են ձախակողման կուսակ-ցութիւնների ներկայացուցիչներին: Այդ բանի դէմ կուրիա համար շրջաբերա-կան երկու միջոց է առաջարկում: Ամենից առաջ հրամայվում է բանտ-րական նախընտրական ժողովներում թիւլ չը տալ ընդհանուր թիւմաների վերաբերող ձևերը, բայց անմիջական կերպով ժողովի խնդիրներին վերաբե-րողները: Թիւլ չը տալ ցրվելու զը-բայից, թուցիկներ և այլն, նոյն-պէս և թիւմանների ազդանուննե-րով պատրաստված ցուցակներ: Նոյն-պէս առաջարկվում է անհրաժեշտութե-րաների ներքին ուղարկութիւնը դարձնել այն հանգամանքի վրայ, որ կառավա-րութիւնն ինքը նրանց կենսական պայ-մաններին մասին հոգում է, և որ ի-րանց համար օգտաւոր չէ Պետական Դուռայի համար ընտրել ձախակողման կուսակցութիւնների ներկայացուցիչ-ներին:

— Զանցիանց ուսանակ փոխ-հիւ-պատուր տեղեկացնում է, որ շահե-վանները յարձակում են գործել միջե-րատար և ուղարկվող հիւանդների պա-հակամբի վրայ, որը գնում էր 4-րդ կողմական հրապարակա՞ջ բառարկոնի պորտիկի Նովիկովի հրամանատարու-թեամբ: Նովիկովի կարգադրութեամբ պահանջներ հիւանդներին հետ միասին, թիւլ 51 հոգի, սկսում են հրապարա-ձուրթիւն: Կուրի տուում է ցերեկվայ ժամը 3-ից մինչև մութն ընկնելը: Մեկ կողմից վերաւորված է 4 հոգի՝ մէկը ըստ երկու թիւն սպանված է, չը կայ: Դիմաբողոքներն օգնութեան է հասել փոխ-գնդապետ Միլիկովը: Ձր նայելով շահեվաններին ճնշող ոյժին, այնու ամենայնիւ Նովիկովի կարողացել է մեծ կորուստ պատճառել: Շահե-վանները յարձակվել են նոյնպէս մեր միւս զորամասի վրայ, որ բաղկացած էր 6 հարիւրեակ կօակներից 2 թիւ-դանութիւնով: Կուրի տեղ է առաւ-տից մինչև ժամը 2 ը: Շահեվանները ըստիկ են դէպի հայաւ՝ Սալէվանը:

— Տօկիոյից հաղորդում են, որ վերջնականապէս մշակված է միկադո-րի յուզարկաւորութեան արարողութիւ-նը: Յատկացված է 25 միլիոնից աւե-լ ինչ: Թաղումը տեղի կունենայ սեպ-տեմբերի 10-ի գիշերը:

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

(ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵՆ. ԳՈՐԾ.)
22 օգոստոս

Կիւնի: Դատաստանական պալատի երկու պատճենները պատասխանատուութեան կա-նիքով կուրի ինքիքներ և զեղծութեան կա-տարիւն համար:

ԽԱՐԿՈՎ: Տնտեսական հոգի վրա գործա-դու արեն քաղաքային էլեքտրաբարձի հոն-դուկոններն ու վազմաւորները Եսթոն-մը ընդհատվեց: Բայց ընդ յետոյ արձա-կու սպասարկելի տակ վերականգնել աշխա-տանքը:

ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ: Յրանախական զինուորական պատգամաւորութիւնը այցելեց Պետրոպո-լովիչի տաճարը և կենդանի ծաղիկներից փունջ զրեց Ալեքսանդր III Կայսրի շիրմի վրա:

ԱՍՏՐԱԽԱՆ: Չաւէտայա զիւղում ուսու-ցիկ ժամանաւորով մի հետաքրքրողի թարա-խի մանրաբանական հետազոտութիւնը ցոյց է տուել ժամանաւոր մանրեկների գոյու-թիւնը ժամանաւոր հիւանդութեան դէպ-քը մանաւորութեան հետեւեղով պատահել են Ծաղիկի գաւառում, Բախիւնայում:

ԼՆԳՐԱԴԱՆ: Բայցի հիւանդացի են 6 մե-նակ 1 հոգի:

ԿՈՎԿԱ: Պճնէվիճի գաւառի Մոլայան գիւղում կայծակից սպանվել է երկու կին և տասնիկ այրիկ երեք երեխայ:

ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ: Օդանավերի մրցութեան երկրորդ օրն է Օդաւն Զովկեր 8 րո-պէսում բարձրացաւ 500 մետր բարձրու-թեան 6 րոպէսում քանդեց և 8 րոպէսում հաւաքեց իր գործիքը, որից յետոյ կրկին թռիքը: Արեւմուտքը բարձրացաւ վերջին-ով իր հետ իշխանուէր Եսթոնիայային:

Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագա-ւոր Կայսր Բարձրագոյն հրամայեց Սալ-վայի գիւղատնտեսական երեք ստպիկոյա-ններ և Գորեցիի գիւղատնտեսական ու-սումնարանի տաննէնից ստպիկոյանները անուանել Բարձրութեան Ստպիկոյանները: Այսպէս անուանելու համար Ստպիկոյանները ստիւում են բացառապէս Հայրենական պա-տերազմին մասնակցողների շառաւիղներին:

ՊՈՐՏՈՒՆՆԵՐ ԱՆՔԱՆՈՒՄՈՒՄ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ԲԱՆԻՍԻՍԻՍ
Յ. ՏԵՐ-ՄԱՐԿՈՍԻԱՆ
Հ. ԱՌԱԿԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԱՆԿԵՐԱԿԱՆ ԵՐԱՐՈՒՄ
(Մասնային երկնակցութիւն)
(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամա-նակով)

Թիֆլիսի Մեծութիւն է
ՔԱՐՈՒՄ.—Առաջ գնացր Ձ 2—10 ժ. 8 ր. ա., հանում է Արտաք 12 ժ. 30 ր., Գանակ 2 ժ. 59 ր., Եւլպա 4 ժ. 29 ր., Զալի-Կարու 8 ժ. 7 ր. երկ., Բաղու 11 ժ. 13 ր. գիշ.: Պատասար գնացր Ձ 4—12 ժ. 10 ր. գիշ., հանում է Արտաք 3 ժ. 4 ր. գիշ., Գանակ 6 ժ. 14 ր. ա., Եւլպա 8 ժ. 13 ր., Զալի-Կարու 12 ժ. 48 ր. երկ., Բաղու 5 ժ. 20 ր. երկ.: Մարասար գնացր Ձ 6—2 ժ. 44 ր. երկ., հանում է Արտաք 5 ժ. 34 ր., Գանակ 8 ժ. 42 ր., երկ., Եւլպա 10 ժ. 59 ր. գիշ., Զալի-Կարու 3 ժ. 21 ր. գիշ., Բաղու 7 ժ. 38 ր. ա.: Խառն գնացր Ձ 106 (III կամ IV կարգի վազմաներով, երբ վա-րկարութիւնը գնացր) 4 ժ. 37 ր. գիշ., հանում է Արտաք 8 ժ. 44 ր. ա., Գանակ 1 ժ. 5 ր. երկ., Եւլպա 4 ժ. 13 ր. երկ., Զալի-Կարու 11 ժ. 45 ր. գիշ., Բաղու 5 ժ. 54 ր. գիշ.: ՔԱՐՈՒՄ.—Առաջ գնացր Ձ 11—10 ժ. 44 ր. գիշ., հանում է Միլիայով 1 ժ. 40 ր. գիշ., Բաղու 8 ժ. 58 ր. ա.: Պատասար գնացր Ձ 3—9 ժ. 41 ր. երկ., հանում է Միլիայով 1 ժ. 59 ր. երկ., Բա-թում 11 ժ. 36 ր. գիշ.: Մարասար գնացր Ձ 5—6 ժ. 36 ր. երկ., հանում է Միլիայով 10 ժ. 38 ր. գիշ., Բաթում 7 ժ. 26 ր. ա.: Խառն գնացր Ձ 107 (III կամ IV կարգի վազմաներով, երբ կարկա-րութիւնը գնացր) 6 ժ. 18 ր. ա., հանում է Միլի-այով 1 ժ. 32 ր. երկ., Բաթում 4 ժ. 31 ր. գիշ.: ՅԱՐԿԱՆԵՐԻՆ.—Պատասար գնացր Ձ 7/10—12 ժ. 40 ր. գիշ., հանում է Արտաք 7 ժ. 54 ր. ա., Արտաք 11 ժ. 24 ր. երկ., Եւլպա 4 ժ. 40 ր. ցոյ. երկ., Արտաք 5 ժ. 7 ր. երկ., Զալի-Կարու (առանց երեք մտնելու), Զալի-Կարու 9 ժ. 50 ր. երկ., Զալի-Կարու 11 ժ. 21 ր. գիշ., Մարասար-ապրամիսար գնացր Ձ 7/10 (մի-այն II և III կարգի վազմաներով) 7 ժ. 8 ր. երկ., հանում է Արտաք 12 ժ. 18 ր. գիշ., Արտաք 11 ժ. 56 ր. երկ., Եւլպա 11 ժ. 56 ր. երկ., Զալի-Կարու 12 ժ. 18 ր. երկ.: Մարա-պրամիսար գն